

Tekst źródłowy 2

Historia bobrów w Polsce

Bóbr europejski jest w Polsce zwierzęciem rodzimym. We wczesnym średniowieczu należał do jednych z najpospolitszych zwierząt w naszym kraju. Przez całe wieki bóbr był gatunkiem łownym przedstawiającym bardzo dużą wartość użytkową. Polskie futra z czarnych bobrów znane były na rynkach zagranicznych jako najpiękniejsze. Mięso z bobrów było poszukiwane w średniowiecznych klasztorach i na dworach magnackich, gdzie trzeba było zachować liczne posty. Niektórzy sądzą, iż traktowano wówczas bobra jak rybę, gdyż ogon pokryty nibyłuską pozwalał zaliczyć to zwierzę do ryb, a to czyniło z niego danie postne. Wonna wydzielina gruczołów, tzw. strój bobrowy (castoreum), od najdawniejszych czasów uważana była za lek na wszelkie dolegliwości. O stroju bobrowym pisano: „Użyty w bardzo wielkich daniach działa podniecająco, przymnaża ciepło i przewiew skóry, przyspiesza prędkość pulsu. Strój bobrowy używa się w następujących chorobach: hysterii, hipochondrii, przy wyczerpanej czułości nerwowej, osobliwie mózgu i mleczu, w napadach nerwowych, bólu głowy, omdleniach, biciach serca, w kurczach piersiowych i migrenach, w newralgii niższego brzucha, a najbardziej przy porodzie u położnic”.

Już za Piastów przywilej polowania na bobry przypadł wyłącznie księciu. Panujący księżę utrzymywał grupę ludzi zajmujących się polowaniami na bobry. Na czele stał dominus castorum – pan bobrowy, któremu podlegali bobrownicy – venatores castorum. Do obowiązków bobrowniczych należała hodowla i opieka nad bobrami w obrębie ziem ich księcia. Ludzie ci byli uwalniani od władzy wojewodów i kasztelanów, aby nie mieli przeszkód w spełnianiu swoich obowiązków. Od nazw łowieckich służb książęcych osadzonych w pobliżu grodów, wywodzą się do dziś znane nazwy wsi, takie jak np. Bobrowniki, Bobrowa.

Jakkolwiek bóbr był wówczas obiektem szczególnej troski królów i książąt polskich, to jednak począwszy od XIII wieku liczebność bobrów zaczęła spadać. Intensywna eksploatacja łowiecka doprowadziła do powolnego ustępowania zwierząt z terenów Polski, co zaznaczyło się także na terenach na wschód Wisły. Wiek XV wyznaczył upadek monopolu łowieckiego naszych władców. Rozpoczął się okres, kiedy to prawo polowania powiązane było z własnością gruntu. Rozwój gospodarki folwarcznej i zmniejszająca się w związku z tym powierzchnia naturalnych terenów, wpłynęły między innymi, na zagrożenie istnienia zwierząt. Nie poprawiły tej sytuacji kolejne akty prawne, zapewniające ochronę stanowisk bobrowych. Wielowiekowa eksploatacja łowiecka, a także przekształcanie naturalnych siedlisk bobrowych doprowadziły do prawie całkowitego wyćpienia tego gatunku. Przyjmuje się, że na terenach znajdujących się w obecnych granicach naszego państwa bobry prawie doszczętnie wyginęły w drugiej połowie XIX wieku.

W odrodzonej Polsce ten ginący gatunek objęty został ochroną ścisłą na mocy dekretu z roku 1919 oraz ustawy o ochronie przyrody z 1934 roku. Po długotrwałym regresie liczebności bobra, w okresie międzywojennym nastąpił pewien jej wzrost. W roku 1928 stan populacji bobra w Polsce szacowano na 235, a w 1939 roku na 400 osobników. Druga wojna światowa, jak również zmiana granic, zmniejszyły populację bobra do około 130 osobników w 1958 roku oraz 270 osobników w 1966 roku. Nieliczne stanowiska występowały wówczas nad rzeką Pasłęką na Pojezierzu Warmińskim oraz nad rzekami: Czarną Hańczą i Maryczą na Pojezierzu Suwalskim.

Wieloletnia ochrona gatunkowa bobrów przyczyniła się do stopniowego wzrostu liczebności tych zwierząt, którą w roku 1968 oceniano na 300 osobników, w 1972 na 350, a w roku 1975 już na 500 osobników. Naturalne migracje i introdukcje zwierząt sprowadzonych ze Związku Radzieckiego, jak również wysiłek naukowców z Polskiej Akademii Nauk oraz myśliwych Polskiego Związku Łowieckiego włożony w odbudowę tego gatunku, pozwoliły na utworzenie wielu małych, lokalnych stanowisk bobrowych. Dały one początek obecnej, około 18-tysięcznej populacji bobrów w naszym kraju. Sukces odbudowy liczebności bobra europejskiego w Polsce zawdzięczamy przede wszystkim zaangażowaniu

i poświęceniu nieżyjącego już miłośnika i badacza tych zwierząt – prof. Wirgiliusza Żurowskiego. Rozpoczął on w roku 1976 realizację programu „Aktywna ochrona bobra europejskiego w Polsce”. Program realizowany był przez Zakład Doświadczalny Polskiej Akademii Nauk w Popielnie oraz Polski Związek Łowiecki. Głównymi założeniami projektu były: ochrona istniejących stanowisk oraz osiedlanie bobrów w korzystnych dla nich miejscach na terenie całego kraju. Opracowana została koncepcja restytucji gatunku: technologia odłowów, transportu i sposobów osiedlania zwierząt, jak również monitoringu losów nowo powstałych populacji. Plan zakładał również systematyczne wprowadzanie zabiegów biotechnicznych w stanowiskach bobrowych w celu utrzymania dobrego stanu bazy pokarmowej i wody.

Ochrona i aktywna restytucja spowodowały, że populacja bobrów wzrosła liczebnie i rozprzestrzeniła się na terenie niemal całego kraju. Blisko połowa krajowej populacji bobrów (ok. 10 000 osobników) zamieszkuje obecnie obszar północno-wschodniej Polski. Bobry w tym rejonie kraju „wysyciły” niemalże wszystkie środowiska. Coraz częściej rejestruje się przypadki zasiedlania niewielkich wodnych oczek śródpolnych, rowów melioracyjnych, a nawet zakładania stanowisk w bezpośredniej bliskości dróg komunikacyjnych. Tak silne zagęszczenie w tym rejonie sprawia, iż bóbr w odniesieniu do gospodarki człowieka stał się zwierzęciem konfliktowym. Oddziaływanie bobra na środowisko w którym żyje sprawiło, iż gryzoń ten coraz częściej postrzegany jest jako szkodnik. Zalewanie łąk oraz pól, zgryzanie drzew, niszczenie grobli i wałów czy nawet podkopywanie dróg komunikacyjnych stawiają go coraz częściej w pozycji ofiary. Dlatego też na terenach najbardziej konfliktowych prowadzi się interwencyjne odłowy bobrów oraz ich przenoszenie na obszary dotychczas niezasiedlone.

Program restytucji bobrów jest realizowany przez Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Suwałkach. Do roku 2000 odłowiono około 1100 osobników, które przewieziono w różne miejsca na terenie niemal całego kraju. Polskie bobry osiedlono również w Niemczech, Austrii, Holandii, Węgrzech, Słowacji i Anglii. Podstawowym celem odłowów i restytucji bobra europejskiego jest przede wszystkim przywrócenie rodzimej faunie gatunku wytępionego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WARSZAWSKA
WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

w przeszłości. Odbudowa populacji bobra jest procesem długotrwałym. W chwili obecnej można powiedzieć, iż wieloletnia akcja aktywnej ochrony bobrów w Polsce zakończyła się pełnym sukcesem. Wydaje się jednak, że w dalszym ciągu konieczne jest rozszerzanie arealu występowania bobrów w naszym kraju o kolejne obszary niedostępne dla naturalnej migracji.

Źródło: http://www.wigry.win.pl/bobry/hist_pl.htm